

A temető oldalsó bejáratánál álltam. Ott raktak ki a barátaim, úgy tudták, ez a főkapu. Én nem tudtam semmit. Nem akartam itt lenni. Gyűlöltem a temetéseket. Minden temetést gyűlöltem, legfőképp azt, amelyen közeli rokontól kellett búcsút vennem.

Mégis itt álltam. Szakadt az eső. Elegáns voltam, tiszta, frissen borotvált és józan – nem bántam, ha megtudja a világ. Amikor kiszálltam az autóból,

kaptam egy narancssárga esernyőt útravalóul. A teleszkópja akadt, mint csaknem minden olcsó kínai ernyőnek – hárból kétszer csak félig nyílt ki. Míg átmentem a főúton, és a zárjával babráltam, elhúzott mellettem egy méregzöld Skoda Octavia. Nem ötvennel ment, ebben biztos voltam. Beterített vízzel. Átázott a ruhám, a nadrágom rátapadt a lábszáramra, fekete zakóm szárnyán szürke sárpettyek lógtak. Bőrcipőm minden lépésnél cuppogott. Utánanéztam a Skodának. Kiköptem a fogaim közt csikorgó homokot, néhányszor gyorsan végigsöpörtem ujjaimmal a hajamon, hogy legalább a fejem szárítsam kissé. Fél szemmel a kaput figyeltem, míg az úton szalaloztam a kátyúk között. Igyekeztem kikerülni a nagyobb tócsákat. A felhők úgy lógtak az égen, mint nyirkos mosogatórongyok egy mellékudvar szárítókötelein.

Nem értettem a logikát, amely szerint a település határán, közel az autópályához, a peremkerület szélén fekvő temetőt Belvárosi Sírkertnek neveztek el. Akkor és ott, a hosszas keresgélés, barátaim tanácstalan hümmögése után ez kizárólag a városatyák keserű cinizmusával volt magyarázható. Régóta nem jártam ebben a délvidéki nagyvárosban, de ez a negyed akkor is ismeretlen volt számomra, amikor azt gondoltam, álmomban sem tévednék el az utcáin. Az ernyő, ami még mindig csak félig nyílt ki, légyölő galócaként fityegett a fejem fölött a zuhogó esőben, aminek a kalapját megrágták a csigák, és épp egy hangyakolónia viszi a vára felé téli elemózsiának. A hangyasereg most a vállamban és a nyakamban zsezegett, hogy aztán én magam váljak egyetlen óriáshangyává, ami a rozszant kalapot cipeli. A vár ajtaja félig nyitva állt, kőkapuján a rozsdás kovácsoltvas ajtó kilincse mint egy háborúban ottfelgett, betemetett gépkarabély csöve, rézsút felfelé meredezett. Az ajtó szárnyait, amik mélyen beleültek a talajba, fű és tarack nőtte körül. Évek óta nem csukhatták be.

Járókelők után kutattam, hátha valakitől megtudhatom, merre van a ravatalozó, de senki sem járt arra. Olyan kihalt volt a kert, mint Philip Marlowe irodája egy álmos csütörtök délután. Elindultam az aszfaltúton, amelyből újabb és újabb járdák, járatok, ösvények érhálózata ágazott átláthatatlan

Erdei L. Tamás 81

CSATTOG

A FÜLEMÜLE

összevisszaságban szerteséjjel. A bejárat két oldalán, a magas kőfal mellett robusztus, régi síremlékek sorakoztak. Fekete márványok mellett szürke gránittömbök, köztük foghíjként egy-egy mállott, elhanyagolt sírhely. A bőrmön szétfolyó esővíz kezdett mélyebbre szivárogni a pórusaimon át.

82 Ezek a kis felszíni patakok amint titkos útjaikon csurogtak lefelé, ingerelték a zsigereimben keringő belső folyadékrendszer. A hólyagom határozottan jelezte, hogy haladéktalan ürítésre van szüksége. Körülnéztem és behúzódtam egy jacaranda fa alá, közben a közeli sírköveket böngészttem. Martin Melisko 1878–1936. „Cuius anima requiescat in pace”. Horváth Elemér ezredes, 1867–1918. „Aki győz, annak adom az élet koronáját.”

Miután visszaadtam a természetnek, amit oly sürgető türelmetlenség-gel követelt, hogy a közlekedő edények törvényszerűségei alapján ingatag egyensúlyt teremthessek belső és külső vizek között, visszatértem a főútra. Csillogott a nedves aszfalt. A halottak labirintusában egy fakeretbe állított térképnek kellett volna utat mutatnia, de képtelen voltam eligazodni rajta. A keretbe foglalt üveglapon csörgedező patakokcskák futottak lefelé. Mögöttük azt láttam, hogy a szerb katonai temető előttem jobbra helyezkedik el, úgy egy négyzetkilométeres kiterjedésben. Az 1914–18-as hősi halottak nyughelye messze elől, valahol az út végén, a túlsó kerítés előtt, a második világháborús temető ettől balra található, az 56-os forradalmárok emlékműve pedig közvetlenül mellettem, a 48-as szabadságharcosok síremléke szomszédságában. De hogy a ravatalozót merre keressem, amiben a bátyám felesége fekszik új frizurával, ragyogón, mint a nap, talán szebben, mint az esküvőjén volt, csinosan felöltöztetve ünneplő ruhájába, amit a felhősza-kadás mellett unokaöcsém könnyei áztatnak épp rojtosra, a térkép nem mutatta.

Különösnek találtam, hogy temetés időpontjában ennyire néptelen legyen a sírkert, ha mégoly hatalmas is. Sehol egy látogató, kegyeletét kifejező rokon, egy mécsesgyújtó néni. Ezt egyelőre a kert méreteinek és az időjárásnak tudtam be. Nyilvánvaló volt már, hogy nem a főbejáraton érkeztem. Mivel a térképen nem tudtam eligazodni, embert pedig nem láttam, jobb híján elindultam egyenesen előre a sírok és fák által határolt legszélesebb úton. Az óriás platánok, gesztenyék, juharok lombkoronája némi védelmet nyújtott a zivatarban. Balról megkerültem egy mauzóleumszerű családi kriptát, a homlokzatán aranybetűkkel egy név ragyogott: Aigner. Valami azt súgta, kanyarodjak jobbra. Az elágazás után jó két kilométeres, csaknem egyenes utat láttam magam előtt, a végén mintha autók parkoltak volna az út mentén. Öt perc múlva kezdődik a szertartás, ki kellett lépnem. Ernyőmet végre sikerült nyitottnak mondható állapotba hoznom, a pereme alól lestem kifelé. Azt nem mondhatnám, hogy megvédett volna, de legalább nem láttam tőle semmit.

Egy perce sem kaptattam még az allén, amikor közeledő léptek kopogását hallottam. Ez, tekintetbe véve a saját járásom ütötte zajt és a felhőszakadást, nem volt lebecsülendő teljesítmény. Kissé feljebb libbentettem a gomba karimáját, hogy lássam, ki jön felém. Először egy makulátlan, fekete lakkcipőt pillantottam meg, amely élére vasalt Armani nadrágban és a hozzá tartozó zakóban folytatódott. A zakó alatti ing gallérját aranszín nyakkendő fogta össze. Magas, vékony, ezüsthajú férfi volt az öltönyben, úgy hatvanéves, esetleg valamivel kevesebb, esetleg valamivel több. Kék szemének tekintete annyira réveteg, amennyire tekintet csak réveteg lehet. Ahogy elhaladt mellettem, felé fordítottam a fejem, levegőt vettem, és kinyitottam a szám, hogy megkérdezzem, mégis hol a fenében vagyok. A férfi rám pillantott, pengevékony ajka összeszorult, állán megfeszültek az izmok. Keményen a szemem közé nézett, megrázta a fejét, és anélkül, hogy egy pillanatra is lassított volna, ruganyos léptekkel tovább haladt. Felszedtem leesett államat a talajról, utánanéztem, ahogy távolodott. Valami nagyon nem stimmel rajta. Kellett pár másodperc, mire rájöttem, micsoda. A haja és az öltönye is csontszáraz volt.

Letértem az útról, és balra kanyarodtam egy keskeny ösvényen, csillogó márvány obeliszkek között. Az volt a benyomásom, itt találok majd meg, amit keresek. Némi aljnövényzeten keresztül kellett vágynom, de nem foglalkoztam vele, ennél már nem lehettem nedvesebb. Az eső csak szakadt tovább rendületlenül, mintha a légkör az összes terhétől egyszerre akarna megszabadulni. Mégis, a hársfák tetején, jobbra fent valami derengés tűnt fel, amiből lassan egy szűk nyiladék keletkezett. Ahogy a sötétszürke felhők szétcsúsztak, beengedték a napsugarak vékony pászmáját. A rézsút érkező fénynyalábok épp egy előttem tíz-tizenöt méterre eső kis tisztást világítottak meg. Nem tudtam másfelé nézni. Az esőfüggöny mögött a tisztáson kétségtelenül volt valami, vagy inkább valaki.

Megtorpantam. Vállamra eresztettem az esernyőt és a szememet meszreztgettem. Nehezen tudtam kivenni a derengésben, és amikor felfogtam a képet, sem lehettem benne biztos, hogy valóban jól látok. A szürke függönyön túl a földön vagy a föld felett valamivel egy friss sír mellett fehér ruhás alak ült. Nem láthattam, min foglal helyet, mert hosszú, lelógó ruhája eltakarta. Különösnek találtam, hogy ilyen időben hogyan üldögélhet valaki a legteljesebb nyugalommal egy temető közepén. Annyit láttam, hogy egy szép, harminc körüli nő az, elegáns, hosszú nagyestélyiben, egyenes derékkal. Közelebb húzódtam, hogy jobban szemügyre vegyem az illetőt, és már épp odakiáltani készültem valami üdvözlésfélét, amikor a nő rám nézett. Ekkor ismertem fel, és egy ütemet kihagyott a szívverésem. A sógornőm volt

az, Anna. Ott ült a sír mellett a bokájáig érő esküvői ruhában, kibontott hajjal, és mosolygott. Szebben ragyogott, mint valaha. Száraz volt a haja és a ruhája.

Valami bugyborgó, nyüszítő hangot hallottam a közelből. Beletelt egy időbe, mire rájöttem, hogy a saját számból jön. Megráztam a fejem, 84 mély levegőt vettem, a hang elhallgatott.

A nő mondott valamit, ami valahogy úgy hangzott, hogy a vagon csupán egy udvarház, ami tíz év múlva omladozni kezd. A hatalom viszont egy erős kővár, ami évszázadok múlva is állni fog. És hogy nem sokat ér, aki nem látja a különbséget.

– Anna, te vagy az? – a hangom inkább egy eldugult mosogatótálca szőröcsögésére emlékeztetett, mint emberi hangra.

– Nincs jobb szer a kétely szikrája ellen, mint néhány csöppnyi igazság – válaszolta az a valami, ami a sógornőmre hasonlított.

Nem értettem, miért fuldoklom, aztán rájöttem, hogy egy ideje elfelejtettem levegőt venni. Összeszedtem magam, és határozott léptekkel elindultam a nő felé. Flaszterkoptató cipőmben úgy csúszkáltam előre a sáros talajon, mint aki épp a mézben sielést gyakorolja. Szél támadt, az égen a felhők egymásra úsztak. A fénysugár eltűnt, az égbolt sötétebb lett, mint korábban bármikor a nap során. Megdördült az ég. Az eső úgy kezdett zuhogni, mintha azt akarná megmutatni, milyen volt Noé idejében a bárka építése után. Felhajtottam a zakóm gallérját, behúzott nyakkal mentem tovább. Megkerültem egy fekete márvány emlékművet, majd kis híján felbotlottam egy nemrég állított fejfában. Alig láttam valamit a vízfüggönyön át. Oldalra léptem, és megcsúsztam a frissen felásott, sáros talajon. Már láttam magam kiterült békaként hemperegni a sárban, de nem tetszett a gondolat. Verdestem néhányat széttárt karjaimmal, míg üggyel-bajjal visszanyertem egyensúlyomat. Végül megérkeztem a teljesen üres tisztásra. Anna eltűnt.

A gyomromban lepkék szálldosnak, gyomorszájam környékén nem szűnik egy furcsa nyomás. Újabb mély levegő, igyekszem nyugalmat erőltetni magamra. Megszólal egy fülemüle a fejem fölött. Jól van Marlowe, próbálj racionálisan gondolkodni. Elhatározom, hogy módszeresen átkutatom a tisztást. Nem adhatom fel. Végigmegyek a szélén, lépésről lépésre átvizsgálom, teljesen eredménytelenül. Visszafelé is megteszem az utat, semmi. Aztán a nyitott sírnál úgy tűnik, mégiscsak megtalálom, amit keresek: a gödör mellett fehérlik valami. Lehajlok, hogy megvizsgáljam, mi az. Megfogom, és úgy tűnik, mintha emberi bőrt simítanék. De mégsem. Lassan fogom fel, hogy az ujjaim valami élettelen, műszálas anyagot tartanak. A fejemben énekelni kezd a fülemüle. Lehetne akár hajóvitorla, amely dagadva az erős szélben, messzi partok felé viszi a kalandor kedvű utazókat, vagy úrszékafander, holdjárók öltönye csillagporral beszórva, esetleg fóliásátor, amely alatt dzsungelklímában fejlődnek a lédús, húsos fehérpaprikák, de nem, ez nem az, egyik

sem – mindössze egy fehér nylon zsák hever a földkupacon. A sírásók hagyhatták itt, talán ebben hozták a szerszámaikat és itt felejtették munka után. A fülemüle éktelen csattogásba kezd az agyamban.

Megvakarom a fejem és nem bánom, hogy sáros lesz a homlokom. Visszabotorkálok az alléra, fogalmam sincs, mennyi idő telt el. 85
Az órák megállt, valószínűleg víz mehetett bele. Pár perc alatt elérem az út végét. Autók parkolnak mindenfelé. Jobb kéz felől, ahogy vártam, megpillantok egy modern, lapos tetejű, félig nyitott épületet tele emberekkel. Halk, gyászos zene szól. Olyan sokan állják körül, hogy néhányan kiszorulnak a tető alól. Az esernyők alatt felismerem rokonaimat. A következő pillanatban a hátak, testek, ernyők sűrűjében meglátom a virágokkal díszített ravatalt is. Mellette a bátyám és az unokaöcsém állnak roskadt vállal, hamuszín arccal. Félretolom a rokonságot, odalépek, és szó nélkül átölelem őket. A bátyám a nyakamba temeti arcát. Valahogy összement, mióta utoljára láttam. Távol tartom a tekintetem az emelvénytől, nem nézek bele a félig nyitott koporsóba. A kis kápolna falán egy friss felirat olvasható: „A kétely ellen a legjobb vigasz az igazság.”

Az eső vigasztalanul esik.

Egy fülemüle énekel konokul a közeli jacaranda fa ágán.

